

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

XVIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

Duodecim viri, cum mali olim demones in eos insilissent, alius aliunde venientes, ut eius, qui inhabitabat, spiritus unumquemque agebat in clinatio, simul semelque inter se conuenerunt: & cum propter communem calamitatem communiter quoque versari & errare statuissent, magnum terrae spatium transmittentes, repente, tanquam tracti ab una anima, veniunt in locum maleficorum, ubi proiecsum fuerat corpus martyris, & sanctum confusus & non significantibus inuocabant vocibus. Quinetiam terram fodientes manibus, & cum in apertum proferre contententes, in corporum congeriem incidunt: sed alijs praeeritis, (O miraculum) eum statim agnouerunt, qui ipsos vocabat, & sustulerunt corpus, quod ad ipsum aduolante gratia, forte autem etiam mira fragrantia, obscure ad se viros attraxerat. Sed id quidem ornatum conuenientem statim est assecutum: & desiderantibus manibus in sacro loco fuit sacrosanctè depositum. Loco autem nomen est Crisis. Qui autem vexabantur à dæmonibus, consequenter adimplerebantur curationem, & domum redibant cum magna lætitia, accipientes sanitatem, tanquam mercedem inuentionis. Et nunc est nobis ex illo tempore perperuus thesaurus, & malorum, quæ nos semper comprehendunt, certum solatium. Nam seu morbo opprimitur aliquis, seu aliqua afficitur iniuria, seu aliquo alio casu vexatur, omnia deponet, si illuc cum fide accesserit, & gratiam consequetur uberiorem. Quæ detur nobis omnibus assequi gratia & clementia Domini nostri Iesu Christi: Quem decet omnis gloria, honor & adoratio cum patre principij experire, & sancto ac viuifico spiritu, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Ca. sauer
eius inueni-
tur à dæmo-
niacis.

Duodecim
demoniaci
curantur.

Vide quid
praestet san-
cti, si pie in-
uocentur.

VITA SANCTI LVCAE EVANGELISTAE.

PER D. HIERONYMUM SCRIPTA

Libr. De viris illustribus.

VCAS medicus Antiochenſis, vt eius ſcripta indicant, Octobris 18
Græci ſermonis non ignarus fuit, ſectator Apoſtoli Pauli, Nouit lin-
& omnis peregrinationis eius comes. Scripſit Euangeli- guam Græ-
um, de quo idem Paulus Miſimus, inquit, cum illo fra- cam.
trem, cuius laus eſt in Euangelio per omnes eccleſias. Et 1. Cor. 8.
ad Coloſſenſes Salutat vos Lucas medicus chariſſimus. Colof. 4.
Et ad Timotheum Lucas eſt mecum ſolus. Aliud quo- 2. Tim. 4.
quæ edidit volumen egregium, quod titulo *περὶ τοῦ ἀποστόλου*
Λουκᾶ prænotatur: cuius hiſtoria uſque ad biennium Romæ
commorantis Pauli peruénit, id eſt, uſque ad quartum
Neronis annum. Ex quo intelligimus, in eadem vrbe li-
brum eſſe compoſitum.

Igitur *καταλόγος* Pauli & Teclæ, & totam baptizati Lebnis fabulam, inter apo-
cryphas ſcripturas computamus. Quale enim eſt, vt indiuiduus comes Apoſtoli,
inter ceteras eius res, hoc ſolum ignorauerit? Sed & Tertullianus vicinus eorum
temporum, refert præbyterum quendam in Aſia *σπουδαῖον* Apoſtoli Pauli, conuictum
à Iohanne, quòd author eſſet libri, & confeſſum ſe hoc Pauli amore feciſſe, & ob
id loco excidiſſe. Quidam ſuſpicantur, quotieſcunquæ in epistoſis ſuis Paulus dicit,
Iuxta Euangelium meum, de Luca ſignificare volumine: & Lucam non ſolum
ab Apoſtolo Paulo didiciſſe Euangelium, qui cum Domino in carne non fuerat, ſed
& à cæteris Apoſtoliſ, quòd ipſe quoquæ in principio ſui voluminis declarat, di-
cens: Sicut tradiderunt nobis, qui à principio ipſi viderunt, & miniſtri fuerunt ſer-
monis. Igitur Euangelium ſicut audierat, ſcripſit: Acta uerò Apoſtolorum, ſicut vi-
derat, ipſe compoſuit.

1. Tim. 4.
2. Tim. 4.

Luc. 1.

Vixit octoginta & quatuor annos, uxorem non habens. Sepultus eſt Conſtanti-
nopoli, ad quam urbem viceſimo Conſtantij anno, oſſa eius cum reliquijs Andrea
apoſtoli tranſlata ſunt de Achaia. Lucæ uxorem non habuit.

ITEM

ITEM VITA BEATI LUCÆ EVANGELISTAE, PER SIMEONEM METAPHRASTEN

Scripta. Extat i. Tomo Aloysij, & in Oecumenio post Apocalypsin & vitam beati Iohannis Apostoli.

Prou. 10.
Cap. 1.

Iustitia fecit eum apostolatu dignum.

Iusti memoriam cum encomijs celebrare diuinus quidam vir ac sapiens diuina lege statuit, quantam sanè conuenit Apostolo Christi nos simul afferre laudem? Siquidem hunc iustitia mirum in modum fecit & Apostolatu dignum, & ut Paulo dilectus videretur. Verùm enim uerò quoniam hic in Euangelio laudem adeptus est, relictis omnino encomiorum legibus, quæcunque de eo narrare necesse est, per modum historia referemus.

A& 11.
Patria S.
Lucæ.

Multas callet linguas.

Quis Antiochenam ignorat ciuitatem, quem situm ac magnitudinem, quos ue terminos habeat? & quænam hæc sit, & quantam occupet terram, quò ue irrigetur flumine? Orontes hic est, ubi primùm homo Christiani appellatione diratus est, ex qua diuus Lucas ortus est: & naturam quidem ac indolem habens, ut quæ generosa esset ac preciosa, uelut ex hoc manifestum est, quòd & vita apparuit studiosissimus, & sermonem tradidit vitæ maximè conformem. Cùm autem omni disciplinæ generi vacasset à puero, & Syriacam ac Hebraicam linguam exactissimè edoctus esset, & uelut arbor iuxta fontes floridus iam & augmentatus, diuinarum scripturarum studio mirum in modum profecit.

Cap. 2.
Eius eruditio varia.

Est medicus insignis.

Adolescentiam itaq; attingens, gymnasia frequentabat, quæ tum in Græcia erant, tum in Aegypto, ac pulcherrimam apud Græcos eruditionem collegit, Grammaticen quidem ac Poëticen perfectè assequutus? ad Rhetorices uerò, artisquæ benè dicendi cacumen pertingens, neque in Philosophiæ dignitatibus alicui cedens, sed Logica quidem ad Erhnicen, Ethice uerò ad practicen tanquàm gradu utens, ita omnibus bonis incumbens, tandem pulcherrimam simul ac humanissimam Medicinam assequitur, id quæ intantum, ut ab hac ut plurimum designaretur ac appellaretur. Postquam autè ingenij dexteritate ac magnitudine omnem artem citius percurrit, quam uolueris aëra, satisque humanæ doctrinæ adeptus est, ad sublimiorem ac meliorem transit habitum. Quis autem fuit modus transitus?

Cap. 3.

Marth. 3.
Christi fama celebratissima.

Habebat quidem interim de mundi salute disputationes ac congressus is, qui liber à peccato uenerat, ut peccatores uocaret ad poenitentiam, id quæ post luctam contra aduersarium & trophæa de illo relata, post auditum supernè patris testimonium, ac spiritus descensum. Percurrebat autem fama uniuersam Iudæam ac Galilæam, & alicubi etiam extra terminos ea, quæ Euangelicæ prædicationis erant, sequebantur. Tunc multi sanè ad ueram hanc doctrinam cordis aures obturabant, ac mentis oculos claudebant, neque vitæ suscipere sermonem, neque ueram lucem intueri digni erant. Hi autem, in quibus ueritatis uestigium impressum erat, qui quæ terræ bonæ rationem ac proportionem habebant, totis (quod aiunt) oculis intuebantur, & arrectas adhibebant animæ aures ad auscultationem, ac uelocissimè ad ueritatem transferebantur, nihil quæ, quòd facere decens erat, prætermittēbant, ut ad id, quòd honestum erat, accederent, & ad ipsam nudam animam transmitterent certam ueritatem.

Cap. 4.
S. Lucas credit, & omnia relinquit.

Horum unus erat admirandus hic præco ueritatis ac præceptor, qui ad piam prædicationem mentis oculo illustratus, despicit cognationem omnem, despicit & naturæ viscera, abijcit pecunias, possessiones, omnemque substantiam, ita ut nemo adeò facile pedum puluerem, ac manuum sordes abijceret: ut ne uel hoc ipso præ festinantia occupari certè potuerit, quò facultates indigentibus distribueret. Ut quæ breuiter dicam, despectis cunctis inferioribus, superna uelociter amplectitur, & ad Iudæam accedit, uadit quæ ad eum, quem concupiscebat, ac statim ad conspectum ac sermones Iesu, efficitur splendidum receptaculum ad preciosum gratiæ uinguentum. Neque tamen illi frequentibus fuit opus sermonibus ac miraculis ad illius cognitionem, sed quantò doctrina ac prudentia, animique dexteritate in alijs præpollebat, tantò uelocius & ipsam purè ueritatem, & prædicatum sermonem cognoscit.

Ab hoc tempore efficitur legitimus ac verus Christi discipulus. Cumque frequenter preceptoris adfuisse, & eius signa ac prodigia assecutus esset, ne in salutaribus quidem ipsius afflictionibus deest. Et quemadmodum omnibus adfuerat, ita sane & resurrectionis conspector fuit. Cum Cleopa enim ad agrum Emaus proficiscenti adstantis post resurrectionem Dominus, (o horrore plenum illum accessum) tarditatem ac cordis eorum incredulitatem improperat, & scripturarum interpretationibus suam passionem, ac magnum resurrectionis mysterium confirmat. Veruntamen quæ fuit huius diuinæ colloquutionis agricolatio? Ignis diuinus iam in horum animis relect, iamque die declinante, manere secum Dominum quodam modo coegerunt. Porro ipse maiori Dei cognitione illos afflare volens, non solum vulgari modo congressus est, verum etiam ad mensam vnâ recumbit, panisque fractione exactius agnitus hic idem, qui triduo mortuus fuerat, tandem disparuit, nullo eorum sensu id percipientes, effecta hoc modo in eis firmiori resurrectione mortuorum.

Præterea à Saluatoris in cælum assumptione, ac sanctissimi spiritus inde descensione, hic duodecim Apostolis associatus, & eadem gratia ac potestate repletus, Gentium preceptor designatur, diuino modo docens dispensationis mysterium, & multos ad creatoris cognitionem ex errore manuducens, ac baptismate consecrans. Siquidem currebat diuinus hic Lucas, prædicationem vbique disseminans, & sermonum sagena plures ex profunda ignorantia ad Deum adducebat, afflicus pro Evangelio, cum ad pessimos Græcos ad disseminandos sermones accederet. Multa aspera sustinebat in terra, in mari, in singulis ciuitatibus. Desertum dicebatur ei amicium solum, dummodò aliquos in eo inueniret, quos Deo adduceret, ac transferret ad pietatem.

Vbi autem & Paulus cælestia conscendisset, vt intueretur veritatem, & aperte eam prædicaret, ac abiectis erroris tenebris, veritati adhæsisset, & choro discipulorum annumeratus esset, Lucas ipsi socius itineris vbique constituitur, ac peregrinationis comes, certamina pro pietate exoptans, & ob id se huiusmodi coniungens militi, & vnâ cum eo vsque ad vincula afflicus quasi maleficus, simulque cognitionis radios ad fines terræ emittens, adeo ipsi conformis ac domesticus, & per omnia gratus effectus, vt Paulus scribens fidelibus, Lucam frequenter nominaret dilectum: qui à Hierosolymis, & circumadiacentibus locis Illyricum vsque, vnâ cum ipso impleuit Euangelium, & à Iudæa Romam vsque vnâ cum eo vinculus, eisdem laboribus, eisdem afflictionibus, eisdem communicauit naufragijs, volens omninò particeps declarari etiam coronarum, propter hos labores recipendarum.

Ita ergò vbi varijs modis in talento prædicationis simul cum Paulo negociatus esset, atque tot gentes adduxisset ac irretiisset ad pietatem, totius dispensationis preceptoris & verè amator, & amatus discipulus, sacræ scriptor historie, simul & Euangelista ostenditur, vt qui & prius assequutus esset, & ab his, qui ab initio ministri fuerant, hæc cognouisset, aut etiam supernè in sacris edoctus esset. Siquidem hic Euangelista mysterium retexit Gabrielis paranymphii delatum ad Virginem, qui communem mundo gratiam annunciauerat. Hic etiam Christi natiuitatem aperte exarauit, tanquam recens in præsepi iacentem manifestans, & fascias, ac pastores, gaudijque præcones Angelos describens. Hic sententias ac doctrinas, omnem mentem excedentes, veri simul ac honesti amore manifestauit, rerum veritati sermonum ingenuitatem commiscens, vt & mentis simul ac linguæ virtutem ob oculos poneret. In parabolis quoque doctrinas salutare retexit, in hoc etiam copiosior cæteris. Vtque breuiter dicam, quemadmodum verbi descensum in terram dilucidè cognoscendum dedit, ita & ascensum in cælos, & reditum ad thronum paternum, sicut quispiam è cælo veniens, manifestauit.

Hoc autem inter cætera gratissimum est, quòd ipsum quoque typum assumptæ humanitatis Christi mei, ac signum eius, quæ illum pepererat, & assumptam humanitatem dederat, primus hic cera ac lineamētis tingens, vt ad hæc vsque tempora in imagine honorarentur, tradidit, tanquam non satis esse existimans, nisi etiam per imaginem ac typum versaretur cum his, quos desiderabat, quod feruentissimi amoris signum est. Neque id solum, sed & fidelibus omnibus, Christi que amatoribus hæc, quæ maxima erant, gratiosè donauit.

At non in his solis Lucas gratiam spiritus, quæ in se erat, coarctauit, neque ad solum Euangelium hic ministrantem habuit linguam, sed post finem miraculorum Christi,

Cap. 5.
Fit Christi
discipulus.

Luc. 24.

Fit testis re-
surrectionis

Cap. 6.
Fit gentium
preceptor
& Aposto-
lus.

Multa pati-
tur S. Lucas,
dum prædi-
cat Christi.

Cap. 7.

Comes S.
Paulo adiu-
gitur.

Cap. 8.

Luc. 1.

Luc. 2.

S. Lucas in
proferendis
parabolis
cæteris co-
piosior.
Luc. 4.
A. 1.

Cap. 9.
Pinxit ima-
gem Christi
& S. Ma-
riæ.

Cap. 10.

Act. 1. Christi, etiam Apostolorum exponit actiones: Et primum Saluatoris diuinam in celum assumptionem, deinde super ipsos in igneis linguis spiritus descensum; dehinc
2. Stephani lapidationem, Pauli conuersionem, nempe per Christum factam de caelis
7. vocationem; & transitum à litera ad spiritum; huius in singulis locis vincula, carce-
9. res, plagas, flagellationes; & varias gentium insidias; quomodo à Hierosolymis Ro-
28. mam peruenerit; labores in mari, afflictiones, pericula, calamitates, naufragia; quo-
rum non spectator tantum, sed & particeps fuerat. Atque ob id diligens est horum enarrator.

Cap. 11. Sed Paulo quidem Romæ relicto, rursùm hic ad Orientem discedit; totamque Li-
Annunciat byam percurrens, in Aegyptum peruenit. Et cum superiorem Thebaida intrà suam
Christum doctrinam recepisset, ac ad magistrum per Euangelium adduxisset; inferiore The-
Aegyptijs. baida septem portarum ciuitatem accedit; in qua etiam pontifex ac pastor à spiritu
Fit Episco- præponitur. Statuis, impurisque dæmonum delubris in terram deiectis, (Id enim
pus. studio sibi erat, ut errorem totis, quod aiunt, pedibus fugientem demonstraret) sacra
templa contra soli Deo erigit; eisque qui in profundis ignorantia tenebris teneban-
tur; per Euangelium ad Dei cognitionem regeneratis, mites filios effici curat.

Cap. 12. Huiusmodi igitur fructibus magistro oblatis, impietate de medio sublata, erectis
templis, altaribus stabilitis ac consecratis, & sub credentibus, presbyteris ac diaconis
inter hos creatis, rectæque fidei præfinitione ipsis tradita; & nunc quidem à veteris
instrumenti scriptura adducens testimonia, nunc verò ab eo, quod ipse contulerat;
Euangelio interpretans ipsis ea, quæ de Christo erant, & ostendens vetus instrumen-
tum omninò consonum esse nouo; vnumque & eundem esse Deum, qui & hoc & il-
lud statuerat; plenus iam dierum effectus, redit in pace ad Deum pacis; puluere qui-
dem pulueri relicto; anima verò in manibus eius, qui dederat, commendata; illuc
transiens, ubi regio est viuientium, ubi sonus festa celebrantium; ubi inhabitatio est
omnium lætantium. Huiusmodi sunt certaminum Apostoli pro pietate narratio-
nes; hic fuit ipsi finis laborum pro Christo perpefforum, quorum etiam manipulos
nunc metit in lætitia; ita ut possit & ipse cum Paulo dicere; Bonum certamen certa-
ui; cursum consummaui, fidem seruauit; propter quæ reposita est mihi corona ius-
titia.

Feliciter mi-
grat ad Do-
minum.

Psal. 26. 41.
86.

2. Tim. 4.

Cap. 13.

Veruntamen his nunc consequens esse opinor mentionem facere; vnde & quo-
modo, quibusve sanè temporibus sacre huius reliquæ ex Achaia, veluti diuinus qui-
dam thesaurus reportata sint; & claræ ac regiæ ciuitati reddita. Transibat quondam
à Sirmio ad Istrum Constantius Constantini Magni filius, sed fratrum tertius; atque
ad hanc Istri ripam non longo tempore castrametatus, audiuit Barbaros, qui ultra
Istrum erant, conficturos cum Romanorum principatu; & ipse formidans, nè quid
mali in suo principatu facerent, confestim ad Thraciam ac Byzantium equitauit.
Cumque ad regionem Odrisiorum peruenisset, ubi Adrianus Romanorum Imperator
extructa ciuitate, sui appellationem loco dedit, accedit ad eum quidam Episco-
pus, veluti donum quoddam ipsi gratissimum deferens; Andree ac Lucæ Christi di-
scipulorum corpora indicans in Achaia esse sepulta. Porrò ille & nuncio gauisus est,
& Artemium, quo maximè utebatur, & quem sciebat feruidum amatorem charitatis
erga Christum. (Attestatur verò diuinum huius amorem certamen ac periculum,
temporibus Iuliani propter Christum susceptum) Hunc ergò tanto feruore pro pie-
tate spirantem amicum Artemium, ad preciosorum corporum reductionem confe-
ssim emittit. Etenim erat hic Constantius & in cæteris moderatus; & moribus mitis
ac modestus; ac magno admodum circa ecclesiarum ædificationem amore occupa-
tus. Vnde etiam ad patris sui ciuitatem circa illius sepulcrum, veluti reddens patri
honorem, templum ab ipsis fundamentis maximum ædificat; in quo etiam, ubi Ar-
temius sacrorum Apostolorum reliquias ex Achaia retulisset, in ipso diuino alrari sa-
cra mensa reposuit; Andree quidem è ciuitate Patræorum, Lucæ autem ex Thebis
Bœotia translati corporibus. Ac breui tempore intermedio etiam Timotheum,
qui in choro discipulorum Christi velut perspicua quædam stella splenduerat, ex Ephe-
so refert Ioniam; ministro quoque rursùm ad hoc vsus Artemio. Sed habuit & ipsum
sacra mensæ ambitus veluti reddentem debitum quoddam pietatis suis auxiliatori-
bus. Vertum Timotheus quidem huiusmodi habuit corporis reductionem? Porrò in
diui Lucæ reductione tale editur miraculum; sermone ac memoria dignum.

Constantij
laus.

Amplissimè
extruit tem-
plum, & in
eo cõdit re-
liquias SS.
Andree, Lu-
cæ, & Timo-
thei.

Cap. 14.

Anatolius quidam Eunuchus vnus eorum, qui tunc è regio erant cubiculo, mi-
sero

fero corporis morbo detentus erat. Vbi ergò maiorem nouit esse morbum, quam qui medicorum posset arte curari; probè sciens ille, quòd quæ impossibilia sunt apud homines, Deo possibilia sunt, omnibus alijs relictis; ad Lucam Christi discipulum confugit; & hoc auxiliatore vitur aduersus morbum. Vbi enim vrna, quæ preciosum continebat ipsius corpus, ad sacrum templum iam esset delata, quod à fundamentis Constantius crexerat, accedens hic dictus Anatolius, simulque baiulans cum his, qui illam portabant, confestim deprimente morbo absoluitur; & viuens ex mortuo tale adeptus beneficiū, tota sua vita nō intermisit gratias agere Apostolo ac Deo, qui per ipsum huiusmodi edebat miracula. Ità igitur primū ex Thebis relatum diuinissimi Lucæ corpus; honorificè admodū ac magnificè vnà cum Andrea ac Timotheo in templo reponitur, quod à Constantio edificatum erat: cum circa sacrarum reliquiarum repositionem fidei opera ac feruidum Constantij desiderium plurimum demonstrata sunt. Quamquàm hic postea maligni laqueis aliquantulum captus, (ò casum miserum, heu turbulentam subuersionem) Arrianorum dogma ebibit.

Matth. 19.

Miraculum ad S. Lucæ reliquias.

Constantius Arrianizat.

Multis autem postmodū temporibus; Iustinianus, assumptis Imperij sceptris, multo adhuc amplificentiū circa hæc sacra Apostolorum corpora afficitur; & theca argentea hæc concludens, circa ipsum altare vehementi Dei amore reponit; nempe preciosa in precioso conditorio. Et quidem sacri altaris mensam theca constituit: porrò communi Apostolorum nomine templum appellatur. Ad quod sanè omnes qui conueniunt fideles, laudant hunc tanquam discipulum; celebrant vt Euangelistam; beatificant tanquam eum, qui in sacris sudoribus ac laboribus diuino Paulo semper fuit socius. Et inde sanctificationem participantem, spirituali implentur gaudio; idque gratia ac benignitate Domini nostri Iesu Christi, cui est gloria in secula seculorum, Amen.

Cap. 15. Iustiniani studij erga sacras reliquias.

BEATI PETRI DAMIANI SERMO DE SANCTO LVCA EVANGELISTA: QVEM IN

undecim capitula distinximus.

VIA per Euangelium, dilectissimi, de tenebris ad lucem Octobr. 18. redūctus est mundus; merito Euangelistarum gloriam ce- Cap. 1. lebrat populus Christianus. Sed inter ceteros beatus Lucas, cui præsens famulaturus est sermo, dum gemina styli specie & Euangelicam, & Apostolicam contexit historiam; tanquam diuersis agrum Ecclesiæ frugibus dicat; unde videlicet populus esuriens viuat. Hæc planè sunt fruges, Gen. 42. & 44. quas Ioseph fratribus contulit: hæc pecunia, quam in ore sacci præcepit imponi. Hæc pecunia nūc in Ecclesiæ mensa proponitur; vt * vsum postmodū à negociatoribus for. * vsurā requiratur. Sed & Benjamin hoc etiā præ cæteris additur; Gen. 44. vt in sacco eius etiam scyphus cum pecunia reponatur. Quem enim Ioseph per mysterium indicat, nisi redemptorem nostrum; quem suo iam tunc ille mysterio præfigurabat? Ait enim scriptura; Quia vertit nomen illius Pharaos; & vocauit eum lingua Aegyptiaca Saluatorem mundi. Quid per fratres, nisi sancti designantur Apostoli? Gen. 41. Quid per Benjamin; nisi Paulus, qui de tribu Benjamin originem duxit? S. Paulus de tribu Benjamin originē duxit. Omnes ergò fratres fruges prædicationis accipiunt, quas ferere per mundū debeant; & pecuniam, quam ad vsuræ lucrum in mensa proponant. Soli verò Benjamin etiam scyphus adijcitur; vt per Paulum, quem ille signabat, non tabernaculi cyathus Gentibus; sed amplum & patulum verbi poculū propinetur. Hinc est enim, quòd ait; Os nostrum 2. Cor. 6. patet ad vos, ò Corinthij; cor nostrum dilatatum est; non angustamini in nobis. Ac si dicat; Quia me vobis verbi potum per vberem scyphum largè videtis afferre, & vos sitibundi cordis ad hauriendum ora laxate; vt decurrens vnda non inaniter fluat; sed capacia vasa, in quæ transfundatur, inueniat. De quo videlicet potu per Esaiam Dominus dicit; Glorificabit me bestia agri, dracones, & struthiones; quia dedi in deserto aquas, flumina in inuio; vt darem potum populo meo, electo meo. Quid enim bestia designat agri; nisi gentilitatem vtiq̄ rationis expertem? Quid per dracones; nisi malitiosi? Quid verò per struthiones, qui pennati sunt, sed volare nequeunt; nisi hypocritæ figurantur? Hæc ergò bestia Deum glorificant; dum Christus gentili

Kkkk

populo

- populo, qui desertus erat & inuius, exuberantis Euangelij verba propinat.
- Cap. 2. Scyphus itaque Euangelicæ prædicationis, in Benjamin datus est Paulo, vt ipse desertum gentilitatis specialiter excolat, & ariditates eius largo sanctæ prædicationis imbre perfundat. De quo scilicet imbre scriptum est; Qui operit cælum nubibus, & parat terræ pluuiam. Vndè & ipse Paulus, qui se Apostolum, & magistrum gentium esse testatur, ait ad Galatas; Cùm vidissent, quòd creditum est mihi Euangelium præputij, sicut & Petro circumcisionis. Qui enim operatus est Petro in Apostolatam circumcisionis, operatus est & mihi inter Gentes. Vbi notandum, quanta beati Pauli dignitas, quanta sit gloria. Nimirum qui beatum Petrum & cæteros Apostolos adhuc passibilis ac mortalis edocuit, ipse Paulum, iam glorificatus & super Angelos exaltatus, instruxit. Magister Apostolorum extitit Christus, cùm hominum subiaceret iniurijs? Paulum docere non dedignatus est, cùm iam virtutum caelestium vallaretur obsequijs. Cum alijs degebat Apostolis, dum nostræ mortalitatis adhuc infirma perferret? Paulum sibi familiarem fecit, cùm calcato ac potenter eueris mortis imperio, paternæ maiestatis solio præsideret. Hinc est, quod ait; Notum vobis facio, fratres, euangelium, quod euangelizatum est à me, quia non est secundum hominem; neque enim ego ab homine accepi illud, neque didici, sed per reuelationem Iesu Christi. Ideoque licet sancti Apostoli per corporales obtutus cuncta Saluatoris nostri gesta perspexerint, in nullo tamè beati Pauli præcessere notitiam, dum idem hunc de cælo Magister instruxit, qui antè cum illis in terra corporaliter habitauit. Vndè est, quod ad Corinthios per interrogationem dicit; Non sum Apostolus? Nonne Iesum Dominum nostrum vidi? Nonne opus meum vos estis in Domino? Deo itaque reuelante, ad tantam peruénit scientiæ plenitudinem, atque ita perducus est in omnem Euangelicæ regulæ veritatem, vt cùm omnes superessent, Apostolorum magisterio non egeret. Hinc est, quod ad Galatas dicit; Cùm autem placuit ei, qui me segregauit ex vtero matris meæ, & vocauit per gratiam suam, vt reuelaret filiū suum in me, vt euangelizarem illum gentibus, continuò non acquieui carni & sanguini, neque vèni Hierosolymam ad antecessores meos Apostolos. Quando autem ierit, aperuit cùm subiungit; Deindè post annos tres vèni Hierosolymam videre Petrum? videre, non discere.
- Cap. 3. Sed dicat aliquis; Hic sermo non Lucam Euangelistam, sicut promiserat, loquitur, sed in Pauli Apostoli disputatione versatur. Verum planè, nec possumus diffiteri. Sed cùm beatus Lucas eiusdem Apostoli indiuiduus comes extiterit, atque ab eo didicerit omne, quod scripsit, vbi dignitatem præceptoris exprimimus, alumni quoque præconium non tacemus. Et doctoris laus redundat in discipulum, dum Euangelicæ veritatis historiam, quam ille diuinitus didicit, hic ex eius ore percipiens, fideliter apicibus exarauit. Quantæ ergò dignitatis, quantæque sit excellentiæ beatus Lucas, in hoc liquidò deprehenditur, quia cùm Marcus à beato Petro edoctus, & Matthæus atque Iohannes, qui Euangelium descripserunt, Redemptoris nostri gesta in terra didicerint, iste solus (vt ita loquar) hoc Euangelium scribere meruit, quod de cælo descendit, dum scilicet hoc Spiritus sanctus Paulo calitè reuelauit, & postmodum per eundem Paulum, quasi per organum suum, beato Lucæ Christus innotuit. Hinc est, quod ipse Paulus ait; An experimentum quæritis eius, qui in me loquitur Christus? De cælo ergò Christus in Paulum gestorum suorum sacramenta profudit, eademque per Paulum in Lucam, velut aurea fistula mediante, transfudit, vt huic beato viro non immeritò congruere videatur, quod per Esaiam dicitur; Primus ad Sion dicet; Ecce adsum? & Hierusalem Euangelistam dabo. Ideoque non casu, sed spiritus sancti magisterio factum est, vt beatus Matthæus, qui à conuersante in terra Domino Euangelium didicit, quadraginta generationes enumerando descendat. Per quadragenarium quippè numerum labor exprimitur, quo videlicet Christus in corpore suo, quod est Ecclesia, per diuersa vitæ huius tempora fatigatur. Hinc est, quòd Moyses & Elias per quadraginta dies continuauère ieiunium. Sed & ipse Dominus sub eodem numero abstinuit à perceptione ciborum. Per Moysen itaque lex, per Eliam prophetia, per Christum verò, noui testamenti patenter intelligitur gratia. Per afflictionem ergò legis, prophetiæ simul & gratia, labor innuitur vniuersalis Ecclesiæ, per vniuersa mortalis huius vitæ secula fatigata. Hinc est, quòd filij Israël arumnis atq; laboribus diutina peregrinationis attriti, post quadraginta annos terram sunt promissionis ingressi, quia videlicet omnes electi post emensum huius peregrinationis

nationis excursus, mox hereditario iure terram viventium possidebunt.

Per numerum ergo, quem Matthæus ordinat, susceptio laboriosa mortalitatis nostræ Cap. 4.
 stræ: per illum verò, quem Lucas posuit, indubitanter exprimitur mysterium nostræ Luc. 3.
 redemptionis. Per illum similiter numerum edocemur, quia Christus iuxta prophe- Esa. 53.
 tiam peccata nostra ipse portauit: per istum verò consequenter addiscimus, quia se- Col. 2.
 cundum Apostolum omnia nobis delicta donauit. Ipse quippè est Agnus, qui obla- Esa. 53.
 tus est, quia ipse voluit: ipse est, qui & abstulit peccata mundi. Septuagenarius quippè Luc. 3.
 septimus numerus, quem Lucas posuit, remissionem significat peccatorum, sicut
 ipse Dominus innuit, cum Petro quærenti, quotiès essent dimittenda fratri peccata, Matth. 18.
 respondit; Dico tibi, non tantum septiès, sed vsque septuagies septiès. Nec mirum,
 si per hunc numerum, qui ab vndenario & denario nascitur, humana prauitatis abo-
 litio designatur. Vndenarius quippè numerus, si septiès multiplicatur, profectò se-
 ptuaginta septem summa completur. Sed denarius, qui perfectus est numerus, de-
 calogum signat. Per vndenarium verò, qui hunc transgreditur, quid nisi legalis trans-
 gressio figuratur?

Cum ergo in tota illa summa legis simul & transgressionis, vterque numerus com- Cap. 5.
 præhendatur, quid mirum, si per eam scelerum remissio designetur? Septenarius pla-
 nè numerus, qui supra Dominum in columba descendit, nostræ prauitatis vndenari-
 um aboleuit. De quo scilicet charismatum numero per Esaiam dicitur; Requiescet Esa. 11.
 super eum spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus sci-
 entia & pietatis, & implebit eum spiritus timoris Domini. Vndè beatus Lucas, vt ex-
 piari nos à nostris sceleribus per aduentum nostri Saluatoris ostēdat, non ab Euangeli-
 cæ narrationis exordio, sed à baptismo duntaxat, Christi cognationis ordinem in-
 choat. Quod etiam in libro Geneseos euidenter ostenditur, vbi Lamech vxoribus
 suis dixisse narratur; Septuplum vltio dabitur de Cain, de Lamech verò septuagies se- Gen. 4.
 pties. Vltio quippè de Lamech septuagies septiès danda dicitur, quia septuaginta se- Homines
 ptem homines de femoribus eius perhibētur egressi, ac postmodum diluuiο vorante 77. de fe-
 referuntur absorpti. Sed quia Lamech percutiens, siue percussus exprimitur, quid per moribus La-
 hunc, nisi primus parens humani generis figuratur, qui nimirum peccati telum, quo mech egres-
 primus ipse percussus interiit, vniuerso quoque generi successuræ posteritatis infixit: si, in diluuiο
 De hoc ergo Lamech septuagies septiès vltio data est, quia peccatum, quod primus absorpti.
 homo contraxit, per septuaginta septē generationes in humano genere viguit. Vsque
 ad Christum siquidem peccatū originale permansit, quod ipse per baptismi sui (vndè
 Lucas incipit) sacramēta deleuit. Vbi videlicet de illo dicitur; Ecce agnus Dei: ecce Iohan. 1.
 qui tollit peccata mundi.

Redemptionis ergo nostræ materiam vterque sanctus Euangelista sic inuicem di- Cap. 6.
 uidunt, & narrationis partem sibi quisque congruam sumunt, vt Matthæus per ge-
 nerationum lineam descendendo, Christum ad nos peccatores de cælis aduenisse
 perhibeat. Lucas autem à sacramento baptismatis ad patrem vsque conscendens,
 traxisse nos secum ad cælestem gloriam, peccatorum sordibus ablutos, ostendat. Ille
 siquidem adstruit Christum ad terram misericorditer descendentem: iste fatetur eum Matth. 18.
 nos ad cælestia subleuantem. Ostendit ille pastorem nonagintanouē oues in deserti
 pascuis relinquentem: docet iste, quam perdidit ouem, scapulis impositam, ad
 ouile proprium reuocantem. Ille perhibet descendisse medicum ad ægros: fatetur
 iste ad incolumitatis æternæ gaudia secum nos reduxisse sanatos. Ostendit ille solum Luc. 19.
 vnigenitum à patre ad nos missum: docet iste, quoniam ad cælestem patriam multi-
 tudinem transtulit electorum. Porro vtriusque Euangelistæ intentionem vnà beatus
 Paulus compræhendit, dicens; Misit Deus filium suum in similitudine carnis peccati, Rom. 8.
 vt de peccato damnaret peccatum in carne. Nam cum dicit; Misit Deus filium suum
 in similitudine carnis peccati, ostendit susceptionem mortalitatis nostræ, quam Mat-
 thæus aperte declarat; cum ab Abraham descendendo, quadraginta generationes
 enumerat. Cum verò subiungit; Et de peccato damnauit peccatum in carne: aboli-
 tionem perhibet peccatorum, quam Lucas indubitanter exprimit; cum septuaginta-
 septem cognationum lineam textit. Quam videlicet vtranque sententiam idem Pau-
 lus vno alibi versiculo complexus est, dicens; Iesus Christus traditus est propter de- Rom. 4.
 licta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram. Descendit enim Christus,
 vt nos à peccatis eriperet: surrexit autem, vt candore iustitiæ nitidos exhiberet.

Cap. 7.

Cur Mattheus descendendo, Lucas verò ascendendo; genealogiam Christi con-
tulerint.

Quæ nimirum vtriusque beati Euangelistæ diuersitas etiam in hoc euidenter ostenditur, quia Mattheus per Salomonem, in cuius matre Dauid per adulterium corruit, Dominicæ generationis lineam descendendo producit: Lucas autem per Nathan ascendit, per cuius videlicet æquiuocum prophetam, hoc ipsum eiusdem Dauid peccatum Dominus expiauit, & sic quasi lapsum miseratus erexit. Ille itaque docet, Dei filium ad nos humiliter inclinatum: iste pronunciat nobiscum simul cum triumphali gloria cælitus exaltatum. Descendit enim Christus ad iacentes, vt eos secum prouehat in astra victores. Vndè non sine diuino factum præfatio creditur, quod beatus hic Euangelista tali vocabulo nuncupatur. Lucas enim Hebraicè: Ipse confurgens, siue eleuans, vertitur in Latinū. Hoc igitur in proprio nomine prætulit, quod ipse postmodum de Salvatore conscripsit. Redemptor enim noster & ipse de morte surrexit, & nos ad cælestia viuentes de mortuis eleuauit. Vndè & per Apostolum dicitur: Qui nos conresuscitauit, & confedere fecit secum in cælestibus. Ipse itaque principaliter confurgens, siue eleuans dicitur: quoniam ad hoc de morte surrexit, vt nos in morte prostratos erigeret: ad hoc ascendit in cælum, vt secum nos ad cælestia subleuaret. Quod igitur beatus Lucas de Christo scribendo perhibuit, hoc quasi propheticè proprio nomine designauit. Et hoc magnum certè mysterium, quod beatus Lucas à baptismo Saluatoris incipit, & vsque ad Deum Patrem generationū lineam ascendendo producit. Per lauacrum quippè sancti baptismatis à peccatis abluimur, & sic Deo Patri per Mediatorem Dei & hominū reconciliamur. In baptismo itaque est nostræ ascensionis initium, & sic ad Deum à viuentibus peruenitur per boni operis incrementum.

Ephes. 2.

Cap. 8.

Lucas multus est in commemoratione sacerdotio.

Nec prætereundum, quia cum redemptor noster verus vtiq̄ sit Rex & sacerdos, sicut beatus Mattheus regiam eius texuit describendo progeniem, sic ediuersò Lucas sacerdotalem indicat per omnem textum sui voluminis dignitatem. In sacerdotali quippè plerunquè versatur officio, & dum diuersa Dominici operis gesta percurrit, ab his tamen, quæ ad sacerdotium pertinent, non recedit. Modò enim sacerdoti delegatum narrat officium, modò progeniem, modò vicem, modò sacrificium, modò nominat templum, & cum plurima intrà sacra historia seriem comprehendat, in intentione tamen, qua coeperat, prosequendi sacerdotij, perseuerat. Nam in ipso suæ narrationis initio sic exorsus est, dicens: Fuit in diebus Herodis Regis Iudææ sacerdos quidam, nomine Zacharias, de vice Abia, & vxor illius de filiabus Aaron. Deinde ipsum sacerdotem ad adolendum ante altare sacrificium statuit. Postmodum quoque ad eiusdem sacerdotis domum Mariam Virginem dirigit. Tria quoque cantica in Ecclesia cantanda describit, (quod nullum Euangelistarum præter eum fecisse reperitur) vnum scilicet Zachariæ, secundum Mariæ, tertium Simconis. Quadagesimo verò die, postquam natus est, Dominum cum muneribus in templo narrat oblatum. Deinde duodennem in eodem templo inter doctores constituit residentem. Parentes quoque Domini narrat per singulos annos in solennitate paschali orationis gratia Hierusalem ascendere solitos. Postremò Euangelium suum hoc fine concludit, vt dicat: Ipsi adorantes, regressi sunt in Hierusalem cum gaudio magno, & erant semper in templo laudantes & benedicentes Deum.

Luc. 1.

Luc. 1. & 2.

Luc. 24.

Cap. 9.

Ezech. 1.

Apoc. 4.

Cur S. Lucas vituli speciem teneat.

Esa. 29.

Liber signatus quis sit.

Apoc. 5.

Vndè fit, vt beatus Lucas vituli speciem teneat, sicut & Ezechiel Propheta, & Iohannes Euangelista se vidisse pronunciant. Vitulus siquidè in templo solebat offerri. Et bene vitulus, quia sacra linguæ vomere cordis nostri arua profulcat, eaque Evangelici seminis iactu vitali fruge fecundat. Vel certè idcirco beatus Lucas vituli præterit imaginem, quia dum Euangelicam atque Apostolicam describit historiam, hostes Christi atq; aduersarios verè fidei, tanquam duobus cornibus ventilat, eosque, nè aream catholicæ Ecclesiæ depopulerentur, expugnat. His autem cornibus præmunitur, quibus & Iudæos feriat non credentes, & hæreticos hincindè concludat, à regula verè fidei declinantes. Scripsit itaq; beatus Lucas Apostolorum labores & actus, quibus & ipse collaborator interfuit. Scripsit & Euangelium, quod quasi signatum magni thesauri pondus, de cælo percepit. Cui videlicet illud Esaiæ vaticiniū congruenter apratur, quo dicitur: Et erit vobis visio omnium, sicut verba libri signati: quem cum dederint scienti literas, dicent; Lege istum, & respondebit; Non possum signatus est enim. Quis est enim liber ille signatus, nisi sanctum Euangelium, mysticis figurarum sententijs obuolurum, & ab humanæ mentis intelligentia procul arcana quadam profunditate remorum? Hic profectò liber ille est, de quo Iohannes ait; Vidi in dextera

dextera sedentis supra thronum, librum scriptum intus & foris, signatum sigillis septem. Quæ sunt autem sigilla, quibus liber Euangelicus obsignatus dicitur, nisi septem illa sacramenta, quibus utique totus ordo Dominicæ dispensationis impletur, videlicet incarnatio Domini, natiuitas, passio, resurrectio, ad cælos ascensio, deinde iudicium, postremò regnum? His itaque sigillis liber Euangelicus ita signatus est, ut nisi cum Christus aperuisset, cuilibet omninò patere non posset. Vnde subiungitur; Ecce vicit Leo de tribu Iuda, radix Dauid, aperire librum, & soluere septem signacula eius. In actibus verò Apostolorum, dum quasi nudam narrat historiam, quodammodo nascentis Ecclesiæ teneram lætat infantiam.

Sed, si diligenter attendimus, quia medicus est ille, qui scribit, nil aliud in illa reperimus historia, nisi duntaxat animarum languentium medicinam. Humanæ quippe conuersationi quasi quandam rectitudinis lineam tendit, & per eam nos quasi semitam dirigit: ut sicut primitiuam Ecclesiæ vixisse perpendimus, in quantum facultas suppetit, & ipsi viuere studeamus, quatenus eadē puritas, quæ de origine fontis emanat, etiã per decliua nihilominus postrema decurrat: & qualis oriendo progreditur, talis in fine seruetur. Vnus est enim ipse de quatuor fluminibus paradisi, qui videlicet vberibus doctrinæ suæ fluentis vniuersam mundi latitudinem irrigauit. De quibus videlicet aquis per Esaiam dicitur; Scissæ sunt in deserto aquæ, & torrentes in solitudine: & quæ erat arida, in stagnum: & sitiens, in fontes aquarum.

Recurramus itaque, dilectissimi, ad innocentiam primitiuæ Ecclesiæ, ut discamus & possessa relinquere, & in regni paupertatis simplicitate gaudere. Non ad ima nos terrenæ substantiæ pòdus deprimat, quos ad supernæ Hierusalem gloriã Rex cælestis inuitat. Non nos ab hoc itinere carnalis illecebræ retrahat lenociniũ, quibus utique per præcedentis nostri redemptoris introitum patet aula cælorum. Nam dum generationis eius ordo ab humilitate baptismatis ad Patrem vsque producitur, liquet proculdubio, quia patriæ cælestis ingressum se sequentibus pollicetur: & quò prior introiuit, sibi ministrantibus viam strauit. Volo, inquit, Pater, ut vbi ego sum, illic sit & minister meus: ut nimirum ad caput se membra colligant, & (sicut eodem spondente promittitur) vbi fuerit corpus, & aquila congregentur. Adeamus ergò cum fiducia thronum gratiæ, ut misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno. Nam (sicut idem dicit Apostolus) talem habemus Pontificem, qui confedit in dextera sedis magnitudinis in cælis, sanctorum minister, & veri tabernaculi, quod fixit Deus, & non homo. Illic itaque se iam noster spiritus dirigat, illuc disruptis terrenæ concupiscentiæ vinculis æstuanter euolare contendat, & vbi caput eminere considerat, se quoque securum esse confidat. De quo videlicet dicitur; Non in manus sancta sancta Iesus introiuit exemplaria verorum, sed in ipsum cælum, ut appareat nunc vultui Dei pro nobis. Illic ergò habemus Pontificem, qui iustificet peccatores: Illic habemus Regem, qui coronet post victoriam triumphantes: qui nimirum ad hoc dignatus est de summis ad ima nostra descendere, ut nos secum ab infimis ad propria subleuaret, Iesus Christus Dominus noster, qui cum Deo Patre & Spiritu sancto viuat & regnat in secula seculorum, Amen.

MARTYRIUM S. IVSTI SIVE IVSTINI, VT EVM HISTORIA VOCAT, NOUEM ANNORVM PVERI,

ex venerabilis Bedæ Tomo 3, per F. Laur. Surium comprehensius descripta, cum illic habeatur non prosa oratione, sed quæ carminis potius formam quandam referat.

CHRISTO Domino ac Salvatore nascituro, edictum exijt ab Augusto Cæsare, ut describeretur vniuersus ordo. Ille enim, ut ait Gregorius Papa, apparebat in carne, qui electos suos adscriberet in aternitate, quos sacre fidei professio cõmendaret: quam qui dignè colunt cum operibus bonis, quæ sunt ceu census quidam Domino gratissimus, cælestis ciuitatis municipes fiunt. Quem censum vterque sexus & ætas omnis soluit, ut testantur martyres innumeri, non viri duntaxat, sed & foeminae: nec solum maturi aui, sed etiam permulti ætate tenera. In quibus sanctus Iustinus nouem annorum puer, quo pacto per passio.

Kkkk 3

Septē sigilla
quæ sint.

Cap. 10.

Quatuor
Euangeliste
4. fluminib⁹
paradisi cõ-
paratur.
Esa. 35.

Cap. 11.
Regia pau-
pertas,

Iohan. 12.

Matth. 24.

Hebr. 4.
Heb. 3.

Heb. 9.

Octobr. 18.

Luc. 2.

Cap. 1.

Homil. 8.

in Euang.

S. Iustinus
puer anno-
rũ nouem,
sic martyr.

passionem migrarit ad Dominum, sequens oratio explicabit. Diocleriano & Maximiano fauissimis tyrannis Romani Imperij dignitatem obtinentibus, tam crudelis extitit persecutio Christianorum, vt omni suppliciorum genere affici iuberentur, qui Christum profitebantur. Et ne quis latitandi superesset locus, vbique struebantur insidiae, vt nulli fas esset emere quippiam, aut vendere, vel etiam haurire aquam, nisi prius infandis demonum idolis thura cremaret. Ea tempestate fuit praefectus quidam

Rictionar⁹
fauissimus
praefectus.

Cap. 2.

Sap. 4.

Claret pro-
phetiae spi-
ritu puer
sanctus.

Magna ani-
mi virtus in
tenero pue-
ro.

Cap. 3.

Liberalitas
eius erga
pauperem.

Psal. 40.

Psal. 111.

Marth. 25.

Ibidem.

Cap. 4.

Per id tempus Antissiodori fuit Matheus quidam, vir bonus & iustus, filios habens Iustinianum & Iustinum: quorum ille aetate, hic morum maturitate anteibat, per vitam immaculatam senectutem inducens, & breui consummatus, longa explens tempora, meritorum eius laude durante in secula, quandoquidem placuit Deo anima illius. Antè autem, quam hic Iustinus in lucem ederetur, frater eius Iustinianus ab hostibus captus, & procul abductus est. At beatus puer Iustinus à teneris annis rebus diuinis animum appulit, Domino illi quotidiana gratia suae incrementa largiente. Cumque esset virtutibus ornatus, etiam futurorum praenotionem & scientiam diuinitus accepit. Itaque ex Domini reuelatione didicit fratrem suum agere in fernitate, atque eius herum Lupum Ambianis habitare. Idque mox refert ad patrem, adhortans eum, vt iter suscipiat ad filium redimendum. Respondente patre, se nescire iter illud, sanctus puer animo accensus, urbem omnem Antissiodorensis peragrat, ducem aliquem eius itineris queritans. Sed cum nullus esset, redit ad patrem, indicat se neminem quidem inuenisse, qui eò velit proficisci: at nec sic tamè cessandum esse. Pergamus, inquit, pater Christo comite, qui non sinet nos voris frustrari nostris: nec quicquam illo praecunte nobis aduersi occurret: sed ibimus illasi, incolumesque redibimus. Rursus pater: Equidem fortassis, mi fili, tantum iter perferre poterò, viribus fretus corporis: tu verò cum sis tenellus puer, vereor sanè vt possis. Iustinus respondit: Christi ego seruus sum, cui ego benè confido, cuique me semper commendare soleo. Eamus, pater, in eius nomine, illi totius itineris effectum committentes, gratumque habentes, quicquid ei facere visum erit. Acquieuit pater, & rebus ad iter necessarijs comparatis, iter ingressi sunt.

Ea nocte Meloduni manserunt, ad cuius portas pauper quidam eis venit obuiam, & pedum officio, & oculorum lumine orbatus, ad ea incommoda accedente etiam dira fame & corporis nuditate. Perit miser stipem à Iustino. Iustinus indicat patri, & ab eo acceptas escas dat inopi. Porro sua se tunica spolians, ea vestit nudum gemino beneficio afflictum refouens. Ea re nonnihil commotus pater, coepit obiurgare eum, illud benignitatis & humanitatis officium, dispendium vocans. Contrà verò sanctus puer Iustinus, Noli, inquit, pater factum hoc dispendij loco habere, cum nobis pro illo aeterna in caelis beatitudo promittatur, dicente spiritu sancto per prophetam: Beatus, qui intelligit super egenum & pauperem: in die mala liberabit eum Dominus, & ab auditu malo non timebit. Mala dies erit impijs, cum in extremo iudicio damnabuntur à Deo, arfuri cum diabolo igne sempiterno. A malo autem timebunt auditu, qui tunc audient vocem illam terribilem: Ire maledicti in ignem aeternum. In hac die mala, qua damnabuntur impij, illi liberabuntur, qui praestant eleemosynam: nec eos auditus malus terrebit, sed potius audient à Christo: Venite benedicti patris mei, possidete regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi. Esuriui enim, & dedistis mihi manducare: Nudus eram, & cooperuistis me &c. Quod enim vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Vides mi pater, quae bona reposita sint nobis, si ex ijs, quae suppetunt nobis, gratificemus inopi?

Cum ergò noctem illam Meloduni exegissent, manè cepto pergunt itinere: Christoque duce, Lutetiam Parisiorum perueniunt. Vbi Hippolytus quidam eos hospitio accepit, & humaniter tractauit, cum ei causam aduentus sui exposuissent. Ab illo autem dimissi, Isaram fluuium vt attigerunt, non inuenire nauim, qua eum possent transmittere. Molestè id ferente patre beati pueri, ille perturbatum consolatur, indicans ei quod diuina reuelatione didicerat, quendam adfuturum propediem cum nauì, qui eos traducat. Adhuc puero haec loquente, quidam nauta venit cum sua cymba. Ad quem accedentes, rogant vt ipsos euehat in aliud litus, iusta mercede accepta.

accepta. Ille promptus annuit, nec tamen nulum recipere vult, gratis suam eis operam offerens. Traiecto flumine, Ambianos properant, urbem que ingressi, seiscitantur quæ sit domus Lupi, apud quem Iustinianus seruiat. Reperta domo, accedunt Lupum, offerunt preces supplices, priorque Iustinus ita eum appellat: Venimus, Lupe, ad humanitatem tuam, orantes ut captiuum fratrem nobis restituas, quem scimus apud te seruire. Afferimus nostram substantiolam, ut accepto precio, pro tua clementia eum nobis reddas. Lupus vero rogat, quinam sint. Respondent se Christianos esse, ciuesque Antissiodorenses, fratrem suum Iustinianum dici, & apud ipsum commorari. Tum Lupus: Ego, inquit, vobis prabebo hospitium, & pueros meos omnes ostendam: in quibus si fratrem vestrum videritis, precio redimatis.

Vesperè igitur in Lupi domum intrât, & ille duodecim pueros suos in eorum conspectum adducit: sed in ijs non erat Iustinianus, quem quærebant. Itaque, beatus Iustinus oculos circumferens, videt quendam extra illos assistentem puerum, manu sua lampadem accensam tenentem. Is verò erat beati Iustini frater, ante eum diem nunquam illi visus. Sed ille plenus spiritu sancto, nullo homine docete, eundem germanum fratrem suum hætenus incognitum, ocyus cognouit. Sanctorum enim animi Deo inherentes, interna & arcana persentiunt, & prophetico spiritu res ignotas edocentur. Videmus hoc in Actibus Apostolicis, ut spiritus loquatur Petro, Paulo, & alijs. Cognito igitur fratre, Iustinus dicit ad Lupum: Meus iste frater est, qui manu fert lampadem. Huius redimendi causa pater meus ad te accessit. Tu, ut es pollicitus, benignum te nobis exhibe, ut illo comite possimus abire domum. Hæc ut audiuit Iustinianus, obstupuit, quod nunquam illi visus, tam facile cognosceretur. Admirabantur etiam alij, qui aderant, ob rei inusitatam nouitatem. Gratulabantur fideles, in Domino latantes, & pro tanta virtute Deo gratias agentes.

Aderant tum fortassis quidam Ricthouari præfæti retiarij: qui ut eos Christianos esse sensere, properè ad dominum suum referunt. Is confessum mittit, qui eos adducant: aut si nolint sequi, in custodiam abducant, donec possint opportunè coram ipso sisti. Lupus verò, qui eos hospitio exceperat, nocturnos eos excitat, hortatur ut ante diluculum maturè proficiscantur. Adfuerunt enim, inquit, hæc Ricthouari administrari, qui ut Christianos vos esse animaduertuerunt, mox illi significauerunt. Fratrem ergo vestrum vobiscum abducite: nullum ego redemptionis precium expeto. Tantum ocyus hinc abscedite, nè vos persecutores comprehendant. Illis itaque profectis, repente aduolant missi à iudice: sed non inuenientes eos, redeunt ad illum, aiunt iam abiisse homines. Mox ille iubet quatuor equites summo studio eos insequi, & ad suum tribunal comprehensos pertrahere: si verò reluctentur, confessum eos trucidare. Properant equites, abeuntium persequuntur vestigia: qui cum iam ferè venissent ad locum, quem Luperam vocant, non longè aberant illi, qui eos insequabantur, crudeles carnifices. Ait autem Iustinianus ad Iustinum: Locum hunc opportunum cernis & hauriendæ aquæ, & cibo sumendo. Si lubet igitur, paulisper hæc assideamus, ut cibo & potu refocillati, expeditiores simus ad proseguendum iter. Iustinus iam futurorum præcius, respondet: Si quippiam gustare hæc vultis, faciendum id est celeriter. Appropinquant enim missi à iudice, qui nos, modò id possint, ad illum adducant pœnas luituros. Ocyus ergo cibum capite: ego verò interim contemplantur, num quis huc veniat, ex iudicis mandato nobis insidiaturus. Quòd si quem persenserò eo animo ad nos accedere, ego cum illo colloquar, vos autem in hanc specum vos subducite.

Hæc cum prophetico spiritu sanctus dixisset puer, mox adsunt carnifices, quos ille adfuturos prædixerat. Ijs conspectis, cæteri in speluncam sese abdunt: beatus verò Iustinus stat intrepidus, ad martyrij gloriam à Christo prædestinatus. Ad eum igitur accedunt quatuor illi equites, seiscitantur quis sit, quæ eius sit professio, quinam illi aut ubi sint, quos habuisset socios. Ille per ordinem omnia explicans: Ego, inquit, Iustinus dicor, Christianum me liberè profiteor. Et quia Christiani nominis persecutores vos estis, non licet mihi vobis prodere comites meos, nè hac ratione pœnis illi subijciantur. At illi: Nisi, aiunt, illos citò prodideris, nos te quamprimùm gladio feriemus, tum quòd indicare eos non vis, tum quòd Christianum te profiteris. Respondet Iustinus: Sanctum Evangelium promittit nobis, si quis propter Christum perdat animam suam, in vitam æternam custoditurum eam. Atque ea causa propter eum pœnas perpeti

non recuso, eo dilecto malens emori, quàm offenso viuere. Quòd autem vultis à me prodi comites meos, id sacrosanctum vetat Euangelium, quãdò ipse Christus Dominus noster in passione sua noluit prodere discipulos suos, sed captus, iussit vt eos sinerent abire. Notum ergò sit vobis, me nec sanctissimum Christi nomen metu mortis abnegaturum, nec socios indicaturum.

Cap. 8.
S. Iustinus
capite truncatur.

Præclarum
miraculũ.

Loquitur
præcisum ca-
put patri &
fratri suo.

Cap. 9.

Lux cælitus
effunditur
super caput
eius.

Cæca illu-
minatur.

His auditis, ira perciti carnifices, sine vlla mora in eius necem conspirant, vnusque ex eis, cæteris hortantibus, caput illi amputat. Ità martyr Christi cum laude & gloria in cælum proficiscitur, geminum percepturus brauium, quòd & in Christi confessione perduraret, & vsque ad mortem proximos suos dilexerit. Vt verò quæ eius esset gloria testatum fieret, insigne mox miraculũ declaratur. Præcisum enim caput manibus apprehendit corpus truncum, & coram licitoribus illis immobile consistit. At illi ea re perterriti, fugam capeffunt. Pater verò eius & frater è specu egressi, vident sanctum corpus eius stare immotum, miranturque suis manibus proprium ferre caput. Variè interim animis afficiuntur, hortante martyrij gloria, vt exultent, natura inuitante, vt plorent. Maximè verò anxios eos habet, quòd nesciant, quomodò sepulturæ mandandus sit. Cumq; ea de re inter se conferrent, caput beati martyris eos difertis appellans verbis: Abite, inquit, ad locum, quem Luperam dicunt, atque illic meum humate corpusculum. Porrò matri hoc meum apportare caput, vt amoris erga se mei hoc apud se pignus habeat. Quòd si me tenetur desiderio, studeat sequi me in paradiso iam degentem, vbi animæ sanctorum feliciter quiescunt.

Tum illi faciunt, vt erant iussi, corpusque sepeliunt loco eis indicato. Caput verò adferunt matri, quæ illud cum gaudio excepit, Deo agens gratias, quòd innocentem eius animam ad se euocasset. Tibi, inquit, Christe honor, laus & iubilatio, qui dignatus es hunc assumere puerum, & adiungere beatis martyribus tuis. At tu beate Iustine, fili mi dulcissime, qui in Christi regnum ingressus es cum palma victoriæ, ibi memor esto me in tuis suffragijs. Hæc illa cum lachrymis orante, lux ingens effusa est super illud domicilium, in quo sanctum Iustini caput repositum erat. Cumque ea luce omnia circunquaque irradiarentur, idque in ipsis noctis tenebris, mirabantur quotquot in ea vrbe erant. Tandem Episcopo eius ciuitatis caput illud sancti martyris honorificè condente, cæca quædam puella superueniens, Adiua me, inquit, beate Christi martyr, vt lumen diu negatum, Domino Christo præstante, tuo patrocinio adipisci merear, vt laudetur nomen eius in martyrio tuo. Sic illa orauit, & mox voto potita suo, laude & prædicatione effert inclytum martyrem, plebsque omnis exultans, gratias agit benignissimo Saluatori, cui est honor & potestas per æterna secula, Amen.

VITA ET MARTYRIVM S. MONONIS MAR-
TYRIS IN NASSONIA, LEODIENSIS DIOECESIS, QUI
escentis, vt habetur in antiquo MS. libro ecclesie collegiatæ eiusdem S. Mononis Nas-
sonien. quam vitam fideliter exscriptam nobis transmisit Dominus Iohannes
Charlier eiusdem ecclesie Præpositus. Dictionem tamen subindè
mutauimus, quam in alio MS. codice inueni-
mus latiniorem.

PROLOGVS AVTHORIS.

Votiescunque, fratres charissimi vnice percolendi, ortum, vitam, & obitum dignè recolimus sanctorum, quorum memoria redolet preciosa, toties fructũ salutis nostris miserijs credimus affuturum. Quapropter sanctissimi patroni nostri Mononis, martyris scilicet egregij, nostræ fragilitati specialiter à Domino bonorum largitore prædestinati, ortum, vitam, ac martyrij palmam, secundum sermone nostri ariditatem aliquantulum recitantes, eodem Christo Domino propitiante, aggredimur describere.

VITA

V I T A.

FUIT igitur sanctus Monon de occiduis mundi partibus oriundus, videlicet ex Scotia, quæ multos sanctorum velut stellas lucifluas ad diuersas mundi transmisit partes, vt fuit preciosus confessor Furseus, quem Parrona retinet læta, cum fratre suo Vlrano: & Foillanus eorum frater magni meriti vir, cuius presentia castrum congaudet Foffense: Sanctus quoque Bertuinus, sanctus Fredegandus, necnon sanctus Eloquius confessor magnificus, quem Vualciodorum veneratur cœnobium: alijq; complures sancti, quorum numerum & nomina sanctæ prædestinationis cõtinet liber. Huic ergo memorato Mononi post

vigilias nocturnales, quibus Deo velut miles inuictus seruiebat, cum se sopori dedisset, nuncius cœlestis affuit in hæc verba: Monon serue Dei fidelis, mandat tibi altissimus cœlorum possessor, vt Gallias impiger adeas, locumq; in sylua Arduenna, cui nomen Fridier, perquiras, quem fons Nafania leniter irrigat, ibiq; locum tuæ habitacionis vendicabis, donec generalis dies examinis, peccatoribus reatus sui tormentum, iustis verò ac tibi æternæ vitæ brauium pro labore redditurus est. Qua visione vir Dei sollicitus petijt, vt si à Deo hæc esset visio, secundò ac tertio sibi appareret. quod & ita factum est. Nec mora, iam de Angelica visitatione certior factus, sumptis necessarijs quibus indigebat, iter suum vir iustus arripuit, hunc psalmi versum decantans: Vias tuas Domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me. Dirige me in veritate tua & doce me, quia tu es Deus saluator meus, & te sustinui tota die. Huic tamen sedit in voto prius limina Apostolorum Petri & Pauli inuisere, quatenus eorum fretus auxilio, postmodum in locum sibi destinatum felici perueniret omine.

Ea verò tempestate dignæ memoriæ Iohannes, dictus ob morum simplicitatem Agnus, (cuius possessio paterna fuerat villa Tihancia iuxta Huyum castrum sita) cum benedictione Apostolica Romæ accepta, iam transgressis in redeundo alpium iugis, Tongrensis Episcopij partes repetebat, viro sancto factus est obuius, Mononi scilicet iam Leuitico ordine sublimato: à quo auditis sui itineris causis, & quid inde esset acturus, benedictionem ei elargitur, demandans tanquam fidissimo ex mutua colloquutione facto amico, vt in redeundo pallium Episcopale, quod ex maturandi itineris anxietate intermiserat, sibi fidelis deferat baiulus. Locum autem à Deo sibi designatum ad se reuertenti promisit certius se ostensurum, suumque illi consilium & auxilium, prout tempus & ratio exposceret, in omnibus præbiturum: quod ita factum constat. nam reuersus, à prædicto Iohanne Episcopo venerabiliter susceptus est. Quantus verò qualisve postmodum fuerit in famulatu prælibati pontificis, breuiter enarrabimus. Fuit namq; dapnilis & largus in pauperes, pernox in orationibus, ieiuniorum executor laudabilis, pacis amator præcipuus, proximorum defensor promptissimus, ac Dei amator feruentissimus. Quid plura? Quicquid in seruis Dei attenditur laudabile, hoc in isto eius famulo vbertim crescebat quotidie, intantum, vt consodales eius videntes talia in Dei homine dona, inde pessundati sunt ad peius, vnde sublimari debuerant in melius.

Hic verò Dei iustus, inter ista non immemor visionis nocturnæ diuinitus sibi factæ, cum licentia præscripti Episcopi expetit locum ab Angelo præsignatum, quem truncis ac vepribus pro posse mundatum in oratorium commutauit & consecrauit, vbi congruè Deo redderet solennia precum vota. Huic operi sic incumbenti obtulit Christi miseratio largisua leuamen amabile, videlicet nolam ferream, in viri Dei presentia à porco de terra effossam, quæ adhuc in sua dependet ecclesia. Quò dono non parùm lætificatus, agnouit intrepidus, piùm Iesum in choato operi benignè fauere. Mox fama quietis nescia circumquaq; volitans, pagenses excitauit non mediocriter, vt huic Dei homini adhererent, quorum ope & labore nimium sustentatus erexit adiculam, diuitijs quidem seculi vacuam, sed virtute supera plenam. Nam promerentibus eius meritis viuacibus, multorum languentium corpora inibi sua offerentiū munera, ex integro sospitati resituta sunt. Verum hostis humani generis supra modum indignè ferens, etiam locum istius eremi titulo Christianitatis à iusto viro sic nobilitari, anxius quid ageret, qualiterve cœptum opus interrumpere, secum tractabat.

Tan-

Octobr. 18.
S. Mononis
patria.
S. Fursei vi-
ram quare
16. Ianuarij.

Angelus ei
in somnis
apparet.

Psal. 24.

It Romam.

Iohannes
Agnus, Tun-
grensis Epi-
scopus.

Catalogus
virtutū ei⁹.

Construit
cellā in ere-
mo.

Multi agri
eius meritis
sanantur.

Tandem face accensus inuidiæ, qua protoplastum patrem nostrum Adamum præh dolor expulit ab horto deliciarum, appulit sibi suæ voluntatis compotes, scilicet latrones sicarios, quos iadiu sibi obsecundantes sciebat ægrè ferre, quod vir totius sanctitatis exemplar, lustra suarum inhabitaret sylvarum. Sine mora igitur irruentes, pestiferoq; cuneo perstreptentes, crudeli morti mancipant sanctum Dei. Sic martyr effectus gloriosus Monon calcato mundo cum suis concupiscentijs, indefectiuis fruitur gaudijs, conspiciens cum Angelis desiderabilem vultum Dei, associatus haud dubio Prophetarum choris, Apostolorum collegijs, Martyrum dignitati, Confessorum sodalitati, Virginum dulcisonis choreis.

Occiditur
latronibus
vir sanctus.

Quæ res postquam vicinorum grauissimo perculit aures nuncio, accurrentes, ac sanctum Dei letali affectum vulnere conspicientes, lachrymarum riuulos præ dolore abundè effuderunt, gaudebant tamen spiritu, quod in suis confinjs talem merebatur habere patronum ac tutorem apud Dominum, vigilantissimum. Inde quamplurimi martyris preciosi locum ad eunt, quæ vndiq; sentientes diuino lumine illustrari, gloriosas exequias celebrant, ac corporis thesaurum incomparabilem inuictissimi testis Christi sepulturæ tradunt, candidis vndiq; (vt decebat) honorificatum ornamentis. Quo loco quot postea deriuarint beneficia Dei in ægrotantium membra, claudorum icilicet, cæcorum, aridorum, febricitantium, alijsq; plurimis detentorum doloribus, nullus sermo noster ad dicendum sufficit.

Locus mar-
tyrij eius ce-
lesti illustra-
tur lumine.

Multa ad
eius sepul-
crum mira-
cula.

Beatus verò Iohannes memoratus Episcopus, ad exemplum sequentium adhuc superstes, indoluit seruum Dei sibi in familiarum deuotum, à cōuersatione hominum, quos sanctis monitis informabat, exemploq; dignos Deo reddebat, sic vitæ transitorie in sperato percurrere stadium: quanuis sciret, potius ei congaudendum iam in celestibus immortalitatis gloria coronato. Hic autem, cooperantibus fidelibus vicinis, basilicam concedentem sibi ædificauit, quam in honorem beatæ Mariæ semper virginis ac matris Dei consecratam, ab omni exactione liberam, Episcopali autoritate, in sua prouinciali synodo, perpetuè esse decreuit. Et nè extunc deesset officium sacerdotale in ecclesia Hoyensî & villa Amania, ad persoluendum diuinum officium sacerdotes instituit, qui per vices sibi mutuò succedentes Missarum solennia ad honorem prædicti martyris, Deo persoluerent, quousque per temporis interualla eadem ecclesia ex fidelium donatione proficiens, proprijs stipendijs cultui diuino sufficeret. Hæc autem sacerdotalis successio eodem in loco durauit à tempore D. Iohannis prædicti Episcopi vsq; ad tempus Pipini tertij, qui regnum Francorum adeptus, deficiente regia stirpe Clodouei, à Papa Zacharia vnctus est in Regem ob defensionem Romanæ Ecclesiæ. Hic itaq; Pipinus Rex dum inter venandū Arduennensem perlustraret syluam, Deo disponente ad ecclesiam sancti Mononis deuenit, eamq; (vt erat vir magni affectus erga Deum & sanctos eius) deuotionis causa oraturus intrauit. Qui,

Iohannes
Episcopus
in honorem
S. Mononis
& Virginis
Mariæ basi-
licam con-
struit.

Pipinus Frã-
corum Rex
S. Mononē
visitat, mul-
taque dona
ei ecclesiæ
confert.

visis miraculorum monimentis ex infirmorum curatione ibidem relictis, summo opere admiratus est sancti martyris virtutes: ac prostrato corpore, deuotè exorabat eius apud Deum suffragia. Atq; vt ibidem relinqueret memoriam sui regalis beneficij, per pileum quod capite gestabat, auro gemmisq; ornatū, omnes decimas quas habebat inter fluuium Vrtam & Letiam, perpetuo iure tradidit beato Mononi possidendas. Ipsumq; pileum, in testimonium huius largitionis suæ, in eodem loco seruandum reliquit. Atq; exindè facta est ecclesia collegiata, constitutis ibidem Canonicis, qui tempore diurno ac nocturno persoluerent odas Domino, eiusq; glorioso martyri

Mononi, orantes pro felici statu regni Francorum, maximeq; pro salute

Regis Pipini, cuius munificentia dotata est & exaltata eadem

ecclesia: præstante & adiuuante Domino nostro Ie-

su Christo, qui cum patre & Spiritu sancto

regnat Deus in omnia secula,

Amen.

Præscripta omnia cantantur in lectionibus matutinalibus prænominatæ ecclesiæ sancti Mononis, in festo eiusdem & per octauas: habenturque in libro lectionum ex pergamento laudabiliter conscripta, qui conseruatur in eadem ecclesia Nassoniensi.

MARTY-